

CAJÚ

Ander werk van Jaap Cové

Verloren goden (thriller, 2011)

Het web van Iktomi (roman, 2017)

Panda & andere schatten (roman, 2022)

Vertalingen:

Walking among us (2014)

Cajú (2015)

The girl in the web (2018)

Jaap Cové

CAJÚ

Copyright © Jaap Cové
ISBN: 9789464652086
Cover design: Oky Sulistio

They paved paradise and put up a parking lot
(Big Yellow Taxi – Joni Mitchell, 1970)

E eu mostro a boca molhada, ainda marcada pelo beijo seu
(Negue – Maria Bethânia, 1978)

De dag waarop ik hoorde dat ik een halfbroer had werd in Engeland aangekondigd dat Charles en Diana uit elkaar zouden gaan. Lap, mijn vader, zat als in een schilderij op de bank. Hij keek in gedachten voor zich uit, de leesbril op het puntje van zijn neus. Zijn handen lagen in zijn schoot en hielden een brief vast. Hij schudde nauwelijks zichtbaar zijn hoofd. Buiten was het ook een stilleven, een donkere namiddag in december 1993, koud en grijs, met een zwakke wind uit het noordoosten.

‘Kom even zitten, meisje,’ zei hij toen hij me in de deuropening zag en met een schok zijn gezicht naar mij draaide.

‘Wat heb je?’ Ik was een moment verrast en bleef staan. ‘Ik hoorde net op de radio dat...’

‘Wacht even, Anna, ik moet je wat vertellen.’ Hij klopte op de zitting naast zich en glimlachte geforceerd.

De schemerlamp belichtte zijn kale schedel van achteren, waardoor zijn gezicht net zo donker leek als zijn baard. Ik nam plaats en hij zuchtte diep. Oh God, hij gaat ook dood, dacht ik. Binnenkort ben ik wees. Die brief is de uitslag van een test en nu heeft hij AIDS of zo. Mijn vader, de biseksuele salonboeddhist, is seropositief. Ik werd misselijk bij de gedachte. Toen zag ik tot mijn opluchting dat het geen brief was in zijn schoot, maar de achterkant van een foto. Hij bedekte hem met zijn hand, wilde eerst dat ik zou luisteren.

Hij vertelde het kalm en beheerst. Hij had als hippie rondgetrokken door Brazilië, eind jaren zestig, had daar zelfs Mick Jagger ontmoet. Tot zover was er niets nieuws onder de zon. Het waren zijn wilde jaren voordat hij mijn moeder leerde kennen. Ik had het al eerder gehoord en er vaak naar gevraagd. De nieuwe dimensie in het verhaal was het kind dat hij verwekt had bij zijn Braziliaanse scharrel.

‘Hoe weet je dat het jouw zoon is?’ vroeg ik. ‘Die vrouw kan wel met de hele wereld geslapen hebben.’

‘Ik was erbij toen hij geboren werd.’ Langzaam schoof hij zijn

hand van de foto en draaide hem om. Ik zag de stralend witte lach van een hoogzwangere, donkere vrouw met kort kroeshaar en een rode bandana om haar hoofd. Ze maakte het V-teken met haar vingers, die allemaal beringd waren.

‘Ze is zelf nog een kind,’ zei ik.

‘We waren jong, Anna, dat klopt.’ Hij streek met zijn vinger langs haar gezicht.

‘Maar pap, ik wist het helemaal niet.’

‘Ik vond dat je het nu moest weten. Ik ben er niet trots op.’ Hij keek me aan.

‘Maar waarom nu pas?’

‘Anna, ik weet het, geen geheimen. Ik heb me wat dit betreft niet aan onze afspraak gehouden. Sorry.’

‘En je zoon? Heb je daar ook een foto van?’

‘Nee. Ik wilde er niets mee te maken hebben. Ik heb hen in de steek gelaten, ben er vandoor gegaan.’ Hij verborg zijn gezicht in zijn handen. ‘Je moeder wist het niet eens.’

‘Maar dat is...gruwelijk!’ Ik stond op en keek nu op hem neer. ‘Je hebt ze gewoon laten stikken?’ Voor het eerst in mijn leven voelde ik me meer volwassen dan mijn vader. ‘Mama wist het niet?’ zei ik langzaam, alsof ik het niet goed had verstaan.

‘Zo gaan die dingen. Hoe langer je iets niet vertelt, hoe moeilijker het wordt. En uiteindelijk was ik te laat. Eén noodlottig verkeersongeval en ik kon het haar nooit meer vertellen. Dat wilde ik bij jou voorkomen. Ik vond dat ik het nu moest zeggen. Je bent eenentwintig. Je hebt er recht op.’ Hij strekte zijn arm naar me uit voor contact, maar ik draaide me om en liep weg. ‘Anna!’

Ik sloeg de deur dicht en rende de trap op naar mijn appartementje, een verdieping hoger. Ik huilde de ogen uit mijn hoofd, terwijl ik de ingelijste foto van mijn moeder vastpakte en tegen me aandrukte. Mijn herinneringen aan haar bestonden uit super-8 filmbelden van toen ik vier was en op de kleuterschool zat. Als ik hard fantaseerde, verbeelde ik me haar stem en een vage, vertrouwde lichaamsgeur, maar ik wist dat niet zeker. Ik wist niet beter of ze was er niet meer, alleen mijn vader en ik.

Ik moest nu weg uit dit pand en vertrok naar Sacha. Mijn vader, die alles voor me was, die ik de hele wereld zou vergeven, hoe kon hij dit doen? De tranen liepen langs mijn wangen in mijn hals toen

ik hard onze gracht uit fietste en de Marnixstraat in schoot. Een tram kwam de hoek om met een luide bel en ik moest een scherpe bocht maken om hem te ontwijken. Ik fietste door alsof ik de ketting uit de kast wilde trappen.

‘Kind, wat is er met jou?’ riep Sacha uit toen ze me op de stoep zag staan en ik viel in haar armen. Ik kon niets zeggen, alleen maar snikken. ‘Oké, ik zie het al, kom maar hier. Is het Milo?’

‘Nee, niet Milo,’ snotterde ik. We hadden een knipperlicht-relatie, die sinds een paar weken voorgoed gedoofd was.

‘Hier, neem wat water.’ Ze schonk een glas in en ik dronk het met grote teugen leeg. ‘Ga zitten. Vertel.’

‘We hebben een band, Sacha.’

‘Ja, da’s toch geen nieuws?’

‘Ik heb een Braziliaanse halfbroer.’

Ze gilte door de kamer. Sacha kwam uit São Paulo. Ik vertelde haar wat ik even eerder van mijn vader had gehoord. Er verscheen een fles wijn op de grote blankhouten eettafel en ze schonk voor ons beiden een glas in.

‘Wist jij hier al van?’ vroeg ik.

‘Ach nee, Anna, *meu Deus*, je moet me geloven.’ Haar ogen werden groter. ‘Hij heeft het wel steeds met me over Brazilië gehad. Misschien begon het weer te leven voor hem.’ Ze schudde haar hoofd. ‘Nee, zoiets leeft altijd in je. Dat kun je toch niet uitschakelen?’

‘Hij heeft het voor mij en mijn moeder altijd verzwegen.’

Sacha reikte over de tafel naar mijn hand en pakte hem vast. ‘Maar meisje, het is toch eigenlijk ook heel spannend. Ik bedoel, hij had het al veel eerder moeten zeggen, en zeker tegen je moeder, maar mensen hebben soms geheimen waar ze aan vasthouden, uit angst of omdat ze bepaalde dingen gewoon niet willen delen.’

‘Ik heb geen moeder meer en mijn vader heeft een vriend, of had, moet ik zeggen, want Mario is terug bij Hank. Dat is nu ook definitief over.’ Ik nam een flinke slok. ‘Sach, ik wil het ook wel eens normaal, weet je wel? En nu heb ik een halfbroer in Brazilië, of all places.’

‘Anna, wat is normaal,’ zuchtte Sacha en de telefoon ging. ‘Hi Lap,’ zei ze, ‘ja hoor, die is hier, maak je geen zorgen. Of ze blijft slapen?’ Ik knikte. ‘Ja, ze blijft vannacht hier.’

Die nacht in bed, toen ik geen oog dichtdeed, besepte ik dat ik niets te huilen had. Het was eigenlijk geweldig nieuws, het soort dat zich nestelt om nooit meer weg te gaan. Het schoof zo de boosheid jegens mijn vader naar de achtergrond, want dat was minder relevant. Hij had het alleen nooit zo lang geheim mogen houden. Ik was geen enig kind meer, was het nooit geweest zelfs, want mijn halfbroer was ouder dan ik. Hoe zou hij eruitzien? Ik probeerde me een beeld te vormen, me te ontspannen. Ik kon beter mediteren dan mijn vader, al durfde ik dat niet tegen hem te zeggen. Ik deed als klein meisje spelenderwijs mee met zijn oefeningen. Vaak waren er andere boeddhisten in spe bij en ik ontwikkelde een haarfijn gevoel voor hun authenticiteit. Ik pikte de neppers er zo uit, zonder me ooit verdiept te hebben in de leer. Zij die het meest liepen te zweven en te lachen, of ineens overdreven veel naastenliefde vertoonden, waren vaak de meest schrijnende gevallen. Als je over een grens was gegaan werd je juist heel stil en dankbaar. Je had tijd nodig om weer terug te komen.

Nu was ik echter te opgewonden om mijn gedachten stil te zetten en me over te geven aan het licht. Ik was klaarwakker en mijn ogen waren allang gewend aan het donker van de nacht. Ik herhaalde het woord Brazilië als een mantra, langzaam en uitgerekt, maar het maakte me onrustig. De beelden die kwamen vervulden me met verlangen, maar ook angst. Ik kon maar niet geloven dat er in dat verre land iemand woonde met half dezelfde genen als ik. Wie was het? Hoe heette hij?

Ik heb een hekel aan surpriseparty's. Ze zijn niet spontaan en zelden gedenkwaardig. Mensen wringen zich in de onmogelijkste bochten om alles geheim te houden voor het feestvarken, dat geen flauw benul heeft van wat haar boven het hoofd hangt, en broeden wekenlang op allerlei goedbedoelde verrassingen die nooit uit de verf komen. Het was ondenkbaar dat het mij kon overkomen. Ik was niet jarig, had geen diploma gehaald en kon geen promotie maken in een baan die ik niet had; het enige opmerkelijke in mijn leven was dat ik op het punt stond een verre reis te gaan maken en ik vertrok het liefst met stille trom.

Lap had me 's morgens vroeg de deur uitgestuurd met twee schilderijen, die een maand in zijn galerie hadden gehangen, als onderdeel van een expositie, en nu terug moesten naar de kunstenaar die ze gemaakt had. Ik hielp wel vaker. Het was niets bijzonders. Ik woonde thuis en niet thuis. De begane grond was de galerie van mijn vader, hij woonde op de eerste en ik huurde de etage daarboven. Het was allemaal zijn eigendom, een uniek pandje aan een Amsterdamse gracht, gekocht toen het nog betaalbaar was.

De kunstenaar zat in het complot, hield me op met koffie en taart, ondertekende wat formulieren en toen het me eindelijk gelukt was daar weg te komen, ging ik snel op klerenjacht, want mijn garderobe was niet afgesteld op de tropen. In een volle Bijenkorf, op zaterdagochtend, stond ik me in korte broek voor de spiegel te schamen voor mijn witte benen. Toen ik klaar was met passen keerde ik met twee volle tassen huiswaarts.

Nietsvermoedend liep ik de trap op naar mijn appartement. Winkelen ging in je benen zitten. Ik had behoefte aan rust. Ik stak mijn hoofd om de deur en dacht bij Madame Tussauds terechtgekomen te zijn. Als wassen beelden staarden de gasten me aan met glanzende voorpret in hun ogen. Een paar seconden twijfelde ik aan mijn eigen vriendenkring. Toen kwamen ze plotseling tegelijk tot

leven.

‘Surprise!’

Ja hoor, daar stonden ze, in mijn kamer, wachtend op mijn totale verbijstering, mijn vreugdekreet, maar ik wist me geen raad, voelde me belachelijk met die twee tassen en wist zeker dat ik stom stond te kijken. Ik voldeed niet aan de verwachtingen.

‘Goh, wat leuk,’ stamelde ik.

‘Geef die tassen maar hier,’ zei Sacha, die op me af kwam lopen alsof het zo gerepeteerd was en me drie zoenen gaf. Ze verdween ermee naar de keuken. Ik vreesde het ergste. Er zat niets anders op dan mee te doen met de feestgangers. Je hoorde dit leuk te vinden.

‘Oké, ik weet niet wie dit op zijn geweten heeft...of eigenlijk wel, hè pap?’ Ik lachte ongemakkelijk. Mijn vader stond vooraan met een grijns op zijn gezicht. Ik had me kunnen omdraaien en iedereen ontzet achter kunnen laten, maar dat kon ik hem niet aandoen zo vlak voor vertrek. Ik ging overstag.

‘Waar is de drank!’ riep ik. Dat stelde de mensen op hun gemak. Het had lang genoeg geduurd. ‘Wat maakt het uit, let’s party.’ Iemand zette on cue de muziek hard. Ik probeerde zo gauw mogelijk uit het middelpunt van de belangstelling te komen en me onzichtbaar te mengen onder de gasten. Ik zocht mijn toevlucht bij mijn vrienden van de universiteit, die allemaal nog nagenoten van mijn gestuntel. Desondanks was ik blij dat ze er waren; ze gunden mij deze reis.

De dubbele deuren naar het Franse balkon stonden wagenwijd open. Buiten in de gracht was het een gekrioel van voorbijvarende boten in alle soorten en maten. Amsterdam op z’n mooist. De voorjaarszon scheen de kamer in. Iedereen leek blij en onbezorgd. Een lange zomer lag in het verschiet.

‘Lieve mensen, mag ik even uw aandacht?’ Lap stond op een stoel met een glas wijn in zijn hand. Hij zou niet vallen; daarvoor was hij te veel in balans. Langzaam hielden de gasten op met praten en draaiden zich naar hem toe. De muziek werd uitgezet. Lap had een doordringende basstem. Het kostte hem geen enkele moeite om er bovenuit te komen. O Jezus, dacht ik, alsjeblieft, geen toespraak.

‘Anna, kom eens even bij me staan.’

Nu draaiden de hoofden mijn kant op. Ik schudde nee, maar mijn vader stond daar maar te grijnzen. Ik kon zien dat hij aardig

wat op had. Iedereen zag mijn verlegenheid. ‘Anna, Anna, Anna!’ klonk er door de kamer. Ik kreeg een zetje in mijn rug en had geen keus.

‘Ik wil bij deze toosten op mijn mooie dochter. Morgen is de grote dag. Ik zal haar vreselijk missen, maar ik weet hoe belangrijk deze reis voor haar is en gun het haar van harte.’ Hij legde zijn hand op mijn schouder en keek me aan. Ineens zag ik hoe emotioneel hij was. Zijn ogen vierden geen feest. Zijn donkere wenkbrauwen stonden droevig. Dit was belangrijk voor hem. Hij slikte en ging verder. *‘If you love somebody, set them free.* Toen ik vorig jaar mijn geheim vertelde aan Anna, was ze aanvankelijk erg boos. En terecht, we hebben namelijk geen geheimen voor elkaar. Ze gaat nu doen wat ik niet durf, dat beken ik eerlijk. Ze gaat op zoek naar mijn zoon, haar halfbroer.’ Hij stopte even en verwachtte een reactie, maar alle aanwezigen waren op de hoogte van de situatie en niemand zei wat. Hij nam een slok wijn en ging verder. ‘Ik was er erg op tegen, wilde het laten rusten, maar het is haar keuze en ze is een volwassen vrouw. Bovendien heeft Sacha er wel voor gezorgd dat ze zou doorzetten. Bedankt Sacha!’

Sacha stak lachend haar glas in de lucht.

‘Dus Anna, lieverd, dit feestje is voor jou. Ik hou van je. Goeie reis en kom alsjeblieft heelhuids terug. Proost! Maestro: muziek!’

Sting klonk op hoog volume door de kamer en er werd gedanst. Mijn vader pakte me stevig vast en drukte mijn gezicht tegen zijn borst. Zijn sterke armen lieten me niet los, lieten me niet naar zijn gezicht kijken. Ik voelde dat hij huilde.

‘Pap, we hebben een borrel nodig,’ zei ik om niet in te zakken. ‘Lekker hoor, die emoties zo vlak voor vertrek.’ Het voelde ineens erg verkeerd om weg te gaan. Ik voelde in al mijn vezels dat ik hier hoorde, dat dit mijn thuis was, maar ik zette niks op het spel. Dat leek alleen maar zo.

‘Het wordt sowieso een bijzondere reis,’ zei Lap, ‘en ik sta nu voor honderd procent achter je. Ik heb geen andere keuze. Maak je over mij maar geen zorgen. Ik hou de boel hier draaiende, samen met Sacha.’

Ik knikte en omhelsde hem nog eens. *Don't it always seem to go that you don't know what you've got 'til it's gone.* Joni Mitchell. Mijn hoofd was soms net een jukebox. Voor elke emotie was er een breed scala

aan opgeslagen liedjes waaruit geput kon worden. Feilloos schoof het juiste plaatje naar voren, dat dan in mijn gedachten begon te spelen. Het brein deed vreemde dingen. Twijfel en opwinding maakten zich afwisselend van mij meester. Ik had last van mijn buik. Ik moest Sacha spreken. Alsof ze het voelde kwam ze naar me toe.

‘Dit was niet mijn idee, hoor,’ zei ze.

‘Maakt niet uit,’ zei ik, ‘ik heb het Lap al vergeven. Het is toch wel lief van hem.’

‘Als je eenmaal in het vliegtuig zit...’

‘Dan valt alles van me af, ja, ja, ik weet het.’

‘En als je eenmaal Brazilië geroken hebt, is alles hier echt heel ver weg. Je sores, je studie...’

Kunstgeschiedenis kwam even op het tweede plan. Er was een belangrijkere geschiedenis die ik moest onderzoeken. Ik keek Sacha in haar stralend bruine ogen. Moeiteloos nam ze het zware gevoel van mijn schouders. Zoals ze me de eerste keer overgehaald had, deed ze dat nu weer.

Sacha Moreira dos Santos kwam uit Brazilië, maar was in Amsterdam veel exotischer, wat haar geen windeieren legde. Haar schilderijen verkochten goed, ze was gelukkig met Hugo, haar Nederlandse man, en in verwachting van haar eerste kind. Ze kende het geheim van avontuur; ze was de belichaming ervan, zo iemand die moeiteloos in elk land, in elke cultuur, haar draai vindt, gewoon door zichzelf te zijn. Ze had het geluk in haar broekzak. Ze kon zelfs het Nederlands zacht laten klinken.

Ik was haar dankbaar. Zomaar onverwacht was ze de galerie in komen waaien. Ze zocht een expositieruimte. Mijn vader had pas plek in het voorjaar. Dan kwam ze wel voor hem werken. Ze kon niet weten dat Lap iemand zocht, maar daar was ze, blakend van levenslust en energie. Zonder dat ze het wist wakkerde ze bovendien zijn Braziliaanse verleden aan, zodat hij niet nog langer wachtte met zijn bekentenis.

Ik hing aan haar lippen, vanaf de eerste keer dat ik haar ontmoette. Ze schudde de twijfel uit mijn hoofd met haar inspirerende persoonlijkheid en leerde me inzien dat ik een poging moest wagen. Voor Sacha was het een uitgemaakte zaak: natuurlijk ging ik naar haar vaderland. En als ik mijn halfbroer niet vond, dan was er nog zoveel te zien. Ik ging al mijn spaarcenten besteden om

om het een paar maanden te beleven. Avonden lang praatten we erover. Na elk glas wijn werd de Amazone geheimzinniger, de samba opzweperder en de Portugese taal makkelijker. Taalgevoel bleek een van mijn nieuwe talenten. Ik ging er koortsachtig mee aan de slag. Het was nieuw, het was fascinerend en gaf me grote voldoening. Met Sacha naar de kroeg werd een Braziliaans onderonsje. ‘Nederlands graag!’ riep Lap, als we in de galerie doorgingen. Ik was niet te stoppen. Mijn grammaticaboek lag naast mijn bed.

‘Maar dit heb je verkeerd getimed, dame,’ zei ik, wijzend op haar buik. ‘Als de baby komt, zit ik ergens in Bahia.’

‘Ach ja, ik zal het zonder je moeten doen. Maar ik heb Hugo. Dat komt wel goed.’ Ze duwde me een pakje in mijn hand. ‘Hier. Ik heb nog wat voor je.’

‘Wat? Ah, kom op. Ik heb alles al.’

‘Het is een belangrijk kleinigheidje,’ zei ze, ‘voor op reis. Maak maar open.’

Terwijl ik de verpakking lospeuterde, bleef ik haar aankijken. Ze gaf geen krimp.

‘Condooms! We schoten allebei in de lach.’

‘Voor het geval dat,’ zei ze, ‘drie maanden is lang. Je weet maar nooit. Zeker niet in Brazilië.’

‘Ja, je weet maar nooit.’ Ik moest wennen aan de vrijheid die op me wachtte. Ik had me serieus voorbereid. De mogelijkheid van een Braziliaanse meneer, in wiens armen ik mezelf zou verliezen, had ik niet meegerekend. Het pakje condooms maakte dat plotseling erg reëel.

‘We hebben het er nooit over gehad,’ zei ze, ‘maar ik ken je een beetje. De verleidingen kunnen groot zijn. En je moet oppassen. Trouwens, AIDS heet daar SIDA.’

Dat was Sacha ten voeten uit. Ze gaf werkelijk om me. Ik moest mijn hoofd erbij houden. Seks was nooit meer vanzelfsprekend. ‘Oh. Nou, dank je. Nee echt, ik meen het. Je bent een schat, hoor.’ Ik legde mijn arm om haar schouder.

‘Kom, we nemen er nog een,’ zei ze en samen liepen we naar de dranktafel.

Sacha gaf me de zekerheid die ik nodig had. Ik stond op het punt om me in het avontuur te storten, maar zij maakte dat ik alles in het juiste perspectief zag en me eindelijk kon ontspannen. Ik

stopte het pakje condooms in mijn zak en keek naar mijn vader, die druk in gesprek was met Hugo. Hij had het duidelijk naar zijn zin en stond er ontspannen bij, maar dat kon ook door de rode wijn komen. Godzijdank was het bij zijn ene toespraak gebleven.

Ik staarde door het open raam van de bus. De warme wind was weldadig. Zo vroeg in de ochtend stond de zon al hoger dan hij in Nederland ooit zou komen. In de verte lagen de witte duinen van Ceará en zo nu en dan verscheen er een stukje Atlantische Oceaan. Alles was nieuw voor me, onder een helderblauwe hemel. Ik gaf me zonder meer over aan de chauffeur. Wat mij betreft duurde de reis de hele dag. Ik was blij dat ik de grote stad achter me gelaten had.

Twee dagen eerder landde ik in Fortaleza, in het noorden van Brazilië, en verloor mezelf in het welvarende gedeelte van de stad, op de grote boulevard met prachtige stranden, waar hibiscus en oleander in bloei stonden en palmen tot hoog aan de strakblauwe hemel reikten. De ritselende bladeren beschermden de kokosnoten eronder tegen de zon. Een zonnige dag was niets bijzonders in de nieuwe wereld. Mensen gingen zonder jas naar hun werk. Hitte hoorde bij het leven, zoals regen bij Amsterdam.

Toen om een uur of zes in rap tempo de zon onderging, werd het pas echt druk op straat, terwijl de hemel van licht oranje en donkerrood naar een alles overheersend paars verkleurde, tot het spectrum op was en alleen de duisternis overbleef, bezaaid met sterren. Ik voelde de ogen van Brazilianen op me gericht en wist zeker dat de onwennigheid van me afdroop, maar blond betekende niet automatisch beschikbaar en ik wist ook hier hoe ik dat moest uitstralen. Toch wilde ik in mijn hart niets liever dan erbij horen, maar waar ik ook ging zitten, het lukte me niet om verder te komen dan goeiedag en dankjewel. Ik ging op in de massa zonder deel te nemen aan het vertier. Fortaleza was een swingende carrousel en ik stond in het middelpunt om mijn as te draaien, duizelig van de nieuwe indrukken.

Ik verschanste me op een verhoogd terras, at dobbelsteentjes biefstuk met houten prikkertjes erin en zwijmelde weg met een cocktail van rum en limoenen, terwijl de parade op de boulevard aan me voorbijtrok. Ik had met Sacha al eens caipirinha gedronken in Amsterdam. Hier smaakte het veel beter. Halverwege mijn maaltijd

voelde ik ineens iemand aan mijn arm trekken. Met mijn mond vol keek ik opzij naar beneden, recht in het gezicht van een blinde oude man, vergezeld door een jonge knaap die hem leidde. Ik slikte gauw door. Hij bleef met zijn hand op mijn elleboog tikken. Zijn linkeroog was wit en week en waar zijn rechteroog hoorde te zitten, waren zijn oogleden dichtgenaaid. Ze werkten op me als magneten; ik moest ernaar kijken. De jonge knaap deed het bedelwerk. Hij hield zijn hand op en zijn hoofd scheef om medelijden te wekken. Ik kon hem niet zomaar afwimpelen en dat wist hij. Net toen ik wat munten wilde geven, kwam de ober eraan, die hen zonder pardon wegstuurde. De zachte ogen van de jongen stonden ineens keihard. De protesten kon ik niet verstaan.

Maar nu zat ik op een veilige plek in een oude, versleten bus, tegen het raam, met naast me mijn rugzak en mijn gitaar, die ik meegenomen had om de eenzaamheid weg te tokkelen, mocht dat nodig zijn. Een halfuurtje geleden was ik ingestapt op het chaotische busstation in Fortaleza, waar ik opdringerige straatverkopers van me af had moeten zien te houden, en nu tuften we rustig over de snelweg. Onder het monotone brommen van de motor dwaalden mijn gedachten af naar mezelf als klein meisje op zomervakantie in Zeeland. Tijdens die vakanties was het altijd mooi weer. Ze gingen nooit voorbij. Eindeloze, onbezorgde vrijheid.

Bij het instappen was ik naar achteren doorgelopen om meer privacy te hebben, maar het hobbelde er behoorlijk, omdat de schokbrekers hun langste tijd hadden gehad. De heilige maagd Maria, die bungelde onder de achteruitkijkspiegel bij de chauffeur, stuitte wild heen en weer. Ik had de hele achterbank voor mezelf en mijn bagage en kon alles goed overzien. De nepleren zitting plakte aan mijn blote benen. Ik streek met mijn wijsvinger door een scheur in de rugleuning voor me en trok er een reep verteerd schuimrubber achter vandaan.

Na een uur reden we een dorpje binnen en stopten bij een restaurant waar mensen stonden te wachten. Geen wind meer door het raam; slechts de lome hitte, die het leven lamlegde, bleef over. Er waren weinig mensen op straat. De meesten lagen in hangmatten of zaten op plastic stoeltjes voor hun pastelkleurige huizen, in de schaduw van de fruitbomen en palmen. Meteen kwamen er kinderen

aangerend, die allerlei koopwaar voor de ramen hielden: fruit, frisdrank, cashewnootjes en bronwater. Eén jongen zag mij zitten en snelde naar het achterste raam, meteen gevolgd door de rest. Hij moest op zijn tenen staan om zijn arm door het raam te steken en zijn koopwaar in mijn schoot te duwen, en gaf de anderen geen kans om erbij te komen. Hij moest snel zijn, want de bus ging door. ‘Cola!’ riep ik. Hij schreeuwde de prijs. Ik pakte een blikje uit zijn handen en kon hem net op tijd een paar munten geven. Voor het wisselgeld was het te laat. Toen ik achteromkeek, zag ik hem het geld tellen in zijn hand en daarna een vreugdesprongetje maken.

Uitgestrekte groene velden trokken aan me voorbij. De regens van april hadden grote stukken land onder water gezet. De buffels stonden er tot aan hun knieën in. Ineens trapte de chauffeur op zijn rem. Aan de kant van de weg stond er iemand te zwaaien. De deur ging sissend open en een oud mannetje stapte in. Hij sjouwde een zware witte zak op zijn rug mee en kon nog net op zijn kromme benen blijven staan toen de chauffeur weer gas gaf. Daardoor struikelde hij wel naar achteren en kwam tot stilstand op de plek voor mij. Hij mopperde luidkeels en draaide zich verontschuldiging naar mij om. Hij had nauwelijks tanden in zijn mond, waardoor hij voortdurend smakkende bewegingen maakte met zijn kaken. Zodra hij zweeg, klapte zijn onderlip over zijn ingevallen bovenlip heen. Het gaf hem het uiterlijk van een geestelijk gestoorde. Een zware zweetlucht kringelde mijn neusgaten in. Ik stak mijn neus nog dichter naar het raam en probeerde het te negeren. Kinderen waren aan het spelen in het water, tussen de buffels, die suffig voor zich uit starden en geen aandacht hadden voor de naar verkoeling zoekende wezentjes. Zo nu en dan kreeg er één een venijnige tik op zijn achterste met een dun zwiepend stokje, maar ze waren niet kwaad te krijgen. Hooguit twee stappen naar voren, om daarna weer verder te eten aan de groene sprieten, die boven het water uitstaken.

Tegen twee uur ’s middags bereikten we Almarim, een slaperig stadje met nauwelijks hoogbouw, stille, brede straten en huizen met blauwwit keramiek op de muren. Ik wist dat ik er hier uit moest. De bus ging niet verder. Het eindpunt van mijn reis, Tranquilo, lag twintig kilometer verderop aan de kust. Bij het uitstappen ging ieder zijn weg, zonder zich om mij te bekommeren. Op een verlaten plein stond ik eerst te wennen aan het felle daglicht, dat nu overal om me

heen was, voordat ik me kon oriënteren op de omgeving. Geen plakkerige verkopers hier, zoals op het busstation van Fortaleza. Eigenlijk helemaal geen leven, zover ik kijken kon. Het gaf me de tijd om eens goed te aarden en te beseffen waar ik was.

Dus dit was de plek waar mijn zoektocht begon? Het kon wel de stad aan het eind van de wereld zijn. De stilte was niet bedreigend, eerder slaapverwekkend onder de hete zon. De droge hitte dicteerde hier het ritme. De enige mensen die daar onderuit kwamen, waren de kinderen: om de hoek van een straat kwam een groep aangelopen in smetteloos witte schooluniformpjes, lachend en spelend. Achter me hoorde ik het geluid van hoeven op straat. Een magere ezel trok een kar in een sukkelgang. Op de kar zat een ineengedoken man met een hoed over zijn ogen. De twee smoezelige kinderen, die achter op de bak zaten met hun benen bungelend over de rand, hadden een verveelde blik in hun ogen, die niet veranderde toen ze mij zagen. Aan de overkant van het plein stond een witte auto. Terwijl ik erop afliep kwam er een man uit een gebouw tevoorschijn. Hij stak zijn hand naar me op en wees op zijn auto. "Tranquilo?" vroeg hij en ik knikte. Buitenlanders kwamen allemaal met hetzelfde doel naar Almarim, dacht ik, en ik was de zoveelste.

Buiten de stad reden we een paar kilometer over een verharde weg. Plotseling sloegen we linksaf een rood gravelpad op. Hij moest zigzaggen om de grote plassen, overgebleven van de regentijd, maar kon de vele kuilen niet ontwijken. Botsend en stotend gingen we verder. Aan weerszijden van de weg stond metershoog struikgewas, wat al het uitzicht wegnam. Mijn hoofd deinde gewillig mee met het schudden van de auto. Ik schommelde heen en weer tussen nieuwsgierigheid en gelatenheid. Soms wist ik gewoon dat er geen dreigingen waren. Ik had een gezonde intuïtie, die weliswaar kon uitmonden in gemakzuchtigheid, maar nu was ik me er goed van bewust dat ik was aangewezen op mijn eigen voelspriet en hier, in deze taxi, was er geen vuiltje aan de lucht.

Eindelijk hield het pad op. Voor ons verscheen een muur van wit zand. We hadden de duinen bereikt. De chauffeur gaf een dot gas en reed schuin naar boven door het rulle zand. Er was een soort van pad gecreëerd tussen groene struiken door, waar de bodem harder was en de auto meer grip had. Hij moest evengoed zijn gaspedaal helemaal intrappen om in de eerste versnelling te kunnen

blijven klimmen. Op de top aangekomen stak ik mijn nek uit en zag in de verte een verzameling rode daken. Daar, op een duinplateau, verborgen in een witte wereld van zand, lag een dorpje aan de rand van de oceaan. Het was het dorp waar mijn vader me al zo vaak over had verteld en nu had ik het gevonden, was ik er echt.

We reden stapvoets een straat in met aan weerszijden winkeltjes, barretjes, iets dat leek op een restaurant, tussen woon-huisjes in. Ook hier leek het uitgestorven. Als er al mensen buiten waren, zaten ze in de schaduw of sliepen in hun hangmat. Onder een boom zat een groep vrouwen te borduren. ‘Waar moet je zijn?’ vroeg de chauffeur. ‘Ik weet het niet,’ antwoordde ik, waarop hij zijn schouders ophaalde. Ik realiseerde me hoe dom dat moest klinken, maar ik had geen flauw idee. ‘Hier?’ zei hij, en stopte midden op straat. ‘Oké, hier is goed,’ zei ik. Bij het uitstappen keek hij me indringend aan en zei: ‘Pas op jezelf, oké? Het is hier een andere wereld.’

Waar ze vandaan kwamen, wist ik niet, maar de taxi was nog niet omgedraaid of ik was omringd door mensen. Ik werd overvallen door een lichte paniek. Een jongetje stond aan mijn shirt te trekken, een vrouw drukte me een kaartje in mijn hand en een man met een donkere zonnebril begon op me in te praten. De jongen pakte mijn rugzak en wenkte me om met hem mee te gaan. Nog net op tijd kon ik hem terugpakken. Mijn boze blik maakte geen indruk op hem. Hij lachte me uit en deed stoer naar zijn vriendjes die meelachten. De man met de zonnebril bleef hinderlijk volhouden dat hij het mooiste appartement van allemaal had. De vrouw stond een beetje afzijdig. ‘Pousada Por do Sol,’ stond er op het kaartje. Ik koos voor haar en terwijl ik met haar meeliep, bleef de man met de zonnebril maar door tetteren. Ik deed of ik hem niet hoorde. De vrouw hielp een handje en viel naar hem uit, wat voldoende was om hem af te schudden.

‘Dit is mijn huis,’ zei ze, toen we aankwamen bij een huisje met een kleine patio vol bloemen. ‘Heel mooi,’ zei ik en ze glimlachte verlegen. ‘Kom, hier is het,’ zei ze en we liepen er omheen, door een nauw steegje, naar de achterkant. Ze opende een gammele houten deur en ging me voor de kamer in. Het was een koele, donkere ruimte. Beton op de vloer en kale witte wanden. Er was een raam zonder glas, maar met houten luiken, die open konden voor wat frisse lucht en daglicht, maar nu gesloten waren. De enige lichtbron

was een kaal peertje in het midden van de ruimte. In de hoek was een stenen bak van een meter hoog, tot aan de rand gevuld met water. Het emmertje, dat op de rand stond, kon ik gebruiken bij het wassen en om de wc door te spoelen, die naast de waterbak verborgen zat achter een plastic gordijn. Verder lag er een matras op de grond met een laken erop en er hing een hangmat. Ik nam de kamer.

Een paar minuten lag ik op mijn rug op het harde matras naar het plafond te staren. Mijn walkman en mijn wereldontvanger had ik uit mijn rugzak gehaald. Het was de enige luxe om me heen. Ik zette de radio aan en zocht een zender op. Braziliaanse accordeonmuziek vulde de kamer. Ik wilde naar buiten, maar een vage angst hield me op bed. De woorden van de taxichauffeur bleven door mijn hoofd spoken. Ik probeerde mijn ego niet aan de haal te laten gaan met het angstige stemmetje in mijn hoofd. Het zou nog zeker drie uur licht blijven. Tijd genoeg om wat te gaan zien. Ik moest me niet aanstellen. Eerst wassen. Ik pakte mijn handdoek uit mijn rugzak, ging boven het putje naast de waterbak staan en gooide handenvol koel water in mijn gezicht.

Op het achtererf van het huisje, waar mijn kamer op uit kwam, liep een witte kip te zoeken naar eten tussen het zand. Verderop zat een varken met zijn neus in een berg rottend fruit te wroeten. De straatjes tussen de huizen waren niet meer dan platgetrapt zand. De muren van sommige huizen leken van leem, andere waren gepleisterd, in verschillende kleuren. De brede straat waar de taxichauffeur me had afgezet was ook de levensader van het dorp. Alle zijstraatjes kwamen erop uit. Ieder die het dorp wilde bezoeken, moest hier doorheen. Ik liep midden op straat, blootgesteld aan alles en iedereen. De zon brandde op mijn hoofd. Mijn schaduw bevond zich slechts tussen mijn stappen. *I'm an alien, I'm a legal alien*, speelde de jukebox in mijn hoofd. Vanuit hun donkere schaduwplekken deden de mensen hun ogen even open om de nieuweling te bekijken en in haar rug te prikken.

Het einde van de straat ging over in een grote zandvlakte, die ik overstak tot ik bij de rand aankwam en langs rode kliffen naar beneden keek. Een meter of vijftig onder me lag het strand. Ik herkende het rode zandsteen van de Algarve en stelde met opwinding vast dat ik op de breuklijn stond van wat ooit één con-

continent was. Ik had het bewijs gevonden, nu ik op beide kusten had gestaan. Niemand zou me daar nog vanaf brengen, ook al was het niet waar. Ik staarde over de oceaan in de noordoostelijke richting van Europa. ‘Hé pap, hé Sach, hier ben ik hoor. Het gaat goed en ’t is prachtig.’ Ik sprak mezelf moed in. Ik wist dat ze aan me dachten.

Ik schopte mijn slippers uit en daalde op blote voeten af naar het strand, door een geul tussen de kliffen. De dakjes van stro, waar ik op neerkeek, waren van *barrucas*, die in een lange rij klem tegen de kliffen aan stonden. De meeste waren verlaten. Vanaf de vloedlijn had ik een prachtig uitzicht op de kliffen, die een kilometerslang terracottareliëf vormden en een vesting waren voor het dorp, dat onzichtbaar was, op een paar huizen na, die gevaarlijk dicht aan de rand stonden. Hoog boven me cirkelde een grote zwarte roofvogel. Hij had iets macabers. Het leek of hij mij in de gaten hield, zoals hij draaide met zijn kop. Zijn kromme snavel zag er vlijmscherp uit. Hij lachte me uit met zijn bespottelijke keelklanken en ik wist niet of hij mij bespiedde of een of ander kadaver in het vizier had.

Mijn vader had niet gedacht dat ik zou doorzetten. Een keer, toen we stillagen met de zeilboot op het spiegelgladde water en ik weer eens begon over mijn reis, zei hij: ‘Waar je ook gaat, je zit altijd vast aan de wereld, of je moet astronaut zijn...of dood. Elke reis is een stap dichterbij de ontgoocheling, behalve je laatste. Overal moet je poepen, eten, geld halen en uitgeven. En dan nog foto’s maken, zo veel mogelijk, en folders meenemen. Stapels. Daar zijn we geweest en daar en daar. Zien jullie wel? Dit is het bewijs. En elke reis wordt gewoner. Hoe meer je ziet, hoe minder het je doet. Net als met seksfilms. Laat mij maar lekker in mijn bootje dobberen.’ Hij stond triomfantelijk aan het roer met zijn blauwe pet op zijn hoofd, als een echte zeeman met zijn grijze baard, en ik vroeg me af hoe hij aan die wijsheid kwam. Hij las mijn gedachten. ‘Wat zit je nou sip te kijken?’ zei hij. ‘Nou, je bent zeker vergeten waarom ik ga?’ had ik geantwoord, ‘ik kan wel wat steun gebruiken, in plaats van dat doemdenken.’ Hij begon hard te lachen, wat me meteen irriteerde. ‘Het is een bijzondere plek, Anna, het is vijfentwintig jaar geleden. Het is goed zo. Maar als je een zoekpoging wil wagen, hou ik je niet tegen, hoor.’ De schijnbaar totale onverschilligheid over zijn eigen vlees en bloed maakte me razend en alleen maar fanatieker.

Liep hij nu naast me, hier op het strand, dan had ik hem nog

wel eens willen horen. Ontgoocheling, hoe kwam hij erbij? Zelfs een blinde zou hier nog opkijken, omdat het niet alleen het landschap was dat betoverde, maar ook de geuren en de geluiden. Met mijn ogen dicht haalde ik diep adem en rook de oceaan en de passaat, die langs de kust trok van oost naar west om de door de hitte ingedikte landlucht op te frissen. De zwarte vogel had gezelschap gekregen van soortgenoten. Opgewonden vlogen ze om elkaar heen en bootsen elkaar na. Ergens vandaan hoorde ik gitaarmuziek.

‘Psst! *Gringa!*’

Ik werd geroepen door twee jonge mannen en een vrouw, die aan een tafeltje zaten bij een barraca. Ze wenkten me. Even twijfelde ik tussen doorlopen of reageren, tot ik de gitaar zag in de armen van een van hen. Ze hadden net gezwommen, want hun haar was nat en de jongens hadden opgedroogde witte zoutstrepen op hun donkere huid.

‘Ga zitten,’ zei de brutaalste van het stel. Hij lachte zijn gele tanden bloot. Zijn mond was te groot voor zijn gezicht. Ik pakte een krukje en schoof aan naast de vrouw die me vriendelijk toelachte. De man bestelde meteen een grote fles bier met vier glaasjes en schonk in.

‘Waar kom je vandaan?’

‘Nederland.’

‘Ah, Nederland! Gullit. Van Basten.’

‘Cruyff,’ zei ik er achteraan. Die kenden ze niet. Ik wees op de gitaar. ‘Ik speel ook.’

De jongen tegenover me legde aan en begon te spelen. Met grote ogen keek ik naar het gemak waarmee hij een langzame samba zat te tokkelen. Ritme en melodie waren perfect met elkaar verweven; ze hoorden hier thuis en gleden soepel de ether in, ze stelden gerust en smolten zacht op mijn trommelvlies. Toen hij ook begon te zingen was ik helemaal verkocht. Hij keek niet naar zijn spel en zong met zijn ogen dicht. Hij hield zijn hoofd een beetje naar achteren, waardoor zijn zwarte krullen over zijn schouders vielen en langer leken dan ze waren. Ze glommen in het zonlicht. Ik had weinig gegeten. Het bier steeg direct naar mijn hoofd. Met een zwierig handgebaar sloeg hij het laatste akkoord aan.

‘Wat speelde je?’ vroeg ik.

‘Caetano,’ zei hij, ‘Caetano Veloso.’

‘Het was heel mooi.’

‘Dank je,’ zei hij geroutineerd. Hij wist dat hij goed was.

Hij tokkelde verder, terwijl wij luisterden. Plotseling riep de jongen met de grote mond de naam van de eigenaar van de barraca, die tegen een houten schot geleund in de schaduw zat. Hij bestelde nog een fles bier met iets erbij. De man verdween naar binnen. Na een tijdje rook ik gegrilde vis. Door het gitaarspel vergat ik de eigenaardige situatie waarin ik verzeild was geraakt. Ik had vooral oog voor de gitarist, de vrouw zong zachtjes mee, terwijl de andere man verveeld voor zich uit zat te kijken. De glazen werden nog eens gevuld. De fles werd koel gehouden in een houder van piepschuim. Pas toen de vis op tafel kwam fleurden de gezichten op. De gitaar werd weggelegd. Met hun handen pakten ze een stuk vis, dat ze doopten in korrelig meel. ‘Neem maar,’ zei de gitarist. Terwijl het opkomende water mijn krukje deed wegzakken in het zand, at ik de meest verse vis die ik ooit geproefd had.

Natafelen was er niet bij. Toen de vis op was en de glazen leeg, stonden ze een voor een op en lieten mij zitten. Als ouwe jongens onder elkaar groetten ze de eigenaar, die me met een verontschuldigend gezicht duidelijk maakte dat iemand moest betalen. Ik begreep dat ik er niet onderuit kwam. Ze waren hem gesmeerd. De hoge schaterlach van de vrouw begreep ik niet. Ik kreeg een schouderklopje toen ik het geld gaf. ‘Ja, ja, krijg de kolere,’ zei ik in onvervalst Amsterdams, maar het maakte geen indruk. Achteraf bleek het bier duurder dan de vis. Ik liet me niet kennen, zei netjes gedag en vertrok met rechte schouders.

Sjokkend over de zandvlakte naar het dorp, zakte mijn verontwaardiging snel door het dagelijkse spektakel dat de ondergaande zon bood. Ik dacht aan de gitarist en schudde mijn hoofd – te oud voor een halfbroer. Ik hoorde zijn samba weer. Wat een rijkdom, als je dat met de paplepel ingegoten kreeg. Ik kon mijn gitaar wel opbergen. Maar wat een armoede, als je geen geld had om te eten. Ik had dan wel geld, maar was opgegroeid met de Drikusman. Moest ik daar trots op zijn? In gedachten zag ik mannen en vrouwen met geitenwollen sokken dansen op klompen. Eén, twee, drie, vier, en weer terug. Ik was bij geboorte ingedeeld bij de Houten Klazen, die niet konden dansen. Geweldig. Als ik in Nederland ergens een concert van een of andere exotische groep bijwoonde, kon ik erop

wachten tot er weer zo'n zelfvoldaan boerenkoolhoofd het nodig vond om te zeggen: 'Tja, dat leren wij toch nooit,' of: 'Dat kunnen wij nu eenmaal niet.' Ik hield weerbarstig vast aan de mogelijkheid dat ik het wel kon. Toch had ik te weinig lef om dat uit te spreken, door een diepgewortelde onzekerheid die op zulke momenten de kop opstak. Alles wat de moeite waard was qua muziek kwam uit het buitenland en steeds liepen we tegen een niet in te halen achterstand aan, vooral als het exotisch werd.

De aanblik van de dorpsstraat in de schemering deed me stilstaan. Ik was bezweet van de klim, maar het was duidelijk dat de ergste hitte voorbij was. De levendigheid op straat was een prettige en verrassende metamorfose. De huisjes waren verlicht en van alle kanten kwam muziek. Links van me stond een oude auto te ronken en rechts schreeuwde een moeder naar haar kind, dat niet wilde luisteren en een tik op haar blote billen kreeg, waarna ze met haar handjes voor haar billen huilend wegrende. Ik had nog geen zin om naar mijn kamer te gaan, ik wilde nog wat drinken. Bij een klein terras, dat hoorde bij een bar genaamd Bar Azul, streek ik neer om alles eens goed te bekijken. Ineens viel me op dat ik niet de enige buitenlander was in het dorp. Ik pikte ze er hier en daar moeiteloos uit.

'Wil je wat drinken?'

Naast me stond een donkere man. Van onder zwarte wenkbrauwen keken heldere, lichtbruine ogen me aan. Hij droeg een boxershirt en een strak hemd, waar zijn borsthaar bovenuit kroesde. Hij toverde een witte rij tanden onder zijn zwarte snor vandaan, toen hij naar me glimlachte. Ik slikte.

'Nou?'

'Eh, ja, een bier, alsjeblieft.'

'Een bier voor mevrouw.'

Even later kwam hij terug met dezelfde grote fles in piepschuim, die ik eerder op het strand had gezien. Hij zette het op tafel met een glas erbij en wees op mijn pakje sigaretten. 'Mag ik?'

'Natuurlijk, ga je gang.'

Hij stak een sigaret op en ik deed hetzelfde. 'Dank je,' zei hij.

'Geen probleem.'

'Je bent nieuw hier, hè?'

'Ja, vandaag aangekomen.'

‘Duits?’

‘Nee.’

‘Zwitsers dan?’

‘Nee, uit Nederland.’

Hij riep naar twee schaars geklede meiden, die gearmd langsliepen. De meiden keken om. Een van hen riep terug: ‘Orois! *Tudo bem?*

‘Kan niet beter!’ riep hij terug. Hij knipte een paar keer met zijn vingers en floot zachtjes. ‘Dat zijn er twee, hoor,’ zei hij tegen mij.

‘Orois?’

‘Ja, en hoe heet jij?’

‘Anna.’

‘Welkom, Anna.’

Hij maakte een buiging en keek me aan met een brede grijns op zijn gezicht. Ik mocht hem meteen. Hij was stoer, maar ontwapenend en scheen volkomen zichzelf. Snel zocht ik naar woorden, om mijn bewondering niet te duidelijk te laten blijken.

‘Ik moet nog wat dingen kopen. Tot hoe laat zijn de winkels open?’

‘Tot er geen klanten meer zijn,’ antwoordde hij.

‘Dan kan ik rustig mijn bier opdrinken.’

‘Neem je tijd. We hebben geen haast in *Tranquilo*. Ik zie je later.’ Daarmee draaide hij om en liep terug naar de bar, waar hij meteen in beslag genomen werd door anderen. Ik zakte onderuit en nipte van mijn glas bier. De alcohol ontspande me en verzachtte mijn waarneming. Een zwoele bries gleed langs mijn licht verbrande armen en benen. De mensen op straat liepen langs op het ritme van een bossanova dat ergens achter Orois vandaan kwam en me toevertrouwde dat ik niets te vrezen had.

‘Als we nou die vrouw daar hangen. Daar komt ze beter tot haar recht. Dan hangen we de stad tussen de andere gebouwen.’ Lap stond in het midden van zijn galerie punten aan de kale muren aan te wijzen. Sacha pakte het schilderij met de vrouw op, liep ermee naar de muur en zette het ertegenaan, om vervolgens de stad mee terug te nemen en op de open plaats van de vrouw te zetten.

‘Ja. Veel beter,’ zei hij.

‘Staat mooi tegen dat rood.’ Sacha veegde haar handen aan haar broek af, alsof het schilderij nog nat was.

‘Eigenlijk gebruik ik die rode achtergrond meestal voor zwart-witfoto’s en zo, maar deze past er wonderwel bij met die felle kleuren. Die komt in het midden. De blikvanger.’ Lap keek er met genoeg naar.

Sacha’s schilderijen stonden kriskras verspreid door de galerie. In een hoek stond nog een stapel op zijn kant tegen de muur. De ruimte was vijf meter breed, vijftien diep en had een hoog plafond. De voorste muur was al bezet door twee enorme ramen met de buitendeur in het midden. Er waren twee lange zijwanden en op driekwart van de ruimte stond een rood paneel. Daarachter stond Laps bureau tegen het raam, met uitzicht op de binnentuin aan de achterzijde. Naast het bureau was een deur, die toegang gaf tot het toilet en de trap naar zijn appartement op de bovenverdieping. Aan de andere kant stond een donkerblauwe chaise longue, waarop hij kon relaxen als hij te lang achter zijn bureau had gezeten.

Lap zat er al ruim vijftien jaar. Op de voorramen stond in sierlijk gezandstraalde letters: GALERIE BLOEM, naar zijn achternaam. Daaronder hing een poster van de komende expositie. De warme, intense kleuren van Sacha’s zelfportret schreeuwden om aandacht, en anders wel haar naam, Moreiro dos Santos, die klonk als een katholiek geslacht met exotische wortels. De posters en kaartjes waren verspreid en verzonden. Over een week was de opening.

‘Anna belde nog gisteren,’ zei Lap. ‘Ze ziet het nu weer zitten. Volgens mij is de jetlag over.’

‘Oh, gelukkig. Waar zit ze nu?’ vroeg Sacha.

‘Ze is al in Truilo. Ik ben benieuwd.’

Ze gaf een hoog gillette, wat Lap vertederde. ‘Er zijn zoveel dorpjes aan de kust. En de vissers, de duinen, de zon. Oases.’ Ze rekte haar woorden op een lijzige toon. Haar gedachten waren ver weg.

‘Ik weet het. Het was een waar paradijs toen ik er was. Het zal nu wel veranderd zijn. Ik wist niet dat jij daar ook was geweest.’

‘Ja, ja, natuurlijk,’ zei ze, weer wakker. ‘Een jaar of tien geleden, met mijn vriend van toen. Ik moest weg uit So Paulo, de gekte ontvluchten, en heb daar twee maanden rondgetrokken. Het is er al jaren hetzelfde. Het leven is er magisch. Ik heb geen idee hoe het nu is, maar toen was het prachtig.’

Even was het stil. Lap zag zichzelf met Rafaela en zijn hippievrienden zorgeloos in de zon zitten, op het strand, reizend door het land, vrijend en zingend in Truilo, Rio en Salvador; maar dat beeld ging over in een zwangere Rafaela, een Rafaela met hun kind in haar armen. Hij kon weer de verstikkende druk voelen. Hij pakte ’s nachts stiekem zijn koffer en verdween, ploegend door de duinen, met zijn ticket en zijn laatste centen. Leonardo zou nu vijftwintig zijn, net zo oud als hij destijds. Hij had zelf moeten gaan, in plaats van zijn dochter, maar hij durfde niet. Zijn lef was samen met zijn wilde jaren achtergebleven in Brazili.

‘Als ze maar oppast,’ zei hij.

‘Maak je je zorgen dan?’ vroeg Sacha.

‘Welnee,’ zei hij, ‘hoewel, ja, een beetje wel.’

Sacha pakte zijn hand vast. ‘Luister, Lap, Anna is een volwassen vrouw. Ze spreekt hartstikke goed Portugees. Daar moet je trots op zijn. Ik weet zeker dat ze geen gekke dingen doet. Ze weet wat haar te wachten staat.’

Lap lachte bitter. ‘Ja, natuurlijk. Ach, het is gewoon mijn eigen ongerustheid.’

‘Je went er wel aan,’ zei ze, ‘en Anna zit ergens lekker in de zon.’ Ze pakte haar schilderij weer op.

Hij wilde zich niet laten kennen tegenover Sacha. Hij moest positief blijven en zich vooral niet laten leiden door zijn angst en schuldgevoel. Het Boeddhisme had hem geleerd dat hij dat allemaal moest aanvaarden en onder ogen zien, om zo zelf verder te groeien

en anderen te helpen. Iedereen kon altijd zijn hart uitstorten bij hem. Hij zei dat hij zijn galerie wel kon ombouwen tot een psychiatrische praktijk. Hij had altijd een wijs woord klaar. Dat het niet altijd bij hemzelf lukte, hoefde niemand te weten, zelfs Sacha niet.

Zijn uiterlijk hielp hem een handje. De sterke, stoere man, weliswaar met reeds grijze sik, maar nog donkere, sprekende wenkbrauwen; een man waar vrouwen en mannen bij bosjes voor vielen. ‘Mijn Egyptische zonnegod,’ plaagde Mario ooit. Hij wist maar al te goed hoe kwetsbaar hij eigenlijk was. Als hij maar gewoon zijn gang kon gaan in zijn galerie of kon zeilen met zijn boot, was hij het gelukkigst. Hij had behoefte aan veiligheid. Hij zat vastgeklonken aan Amsterdam.

Gelukkig was er veel te doen. De expositie kwam erg gelegen.

‘Kom, waar waren we gebleven? O ja, die vrouw. Zullen we haar alvast ophangen?’ Lap schoof de trap naar de rode wand en greep met zijn armen wijd de lijst van het schilderij vast. Toen hij het wilde optillen schoot er een gemene pijn door zijn lichaam.

‘Au! Mijn rug!’

‘Wat is er?’

‘Het schiet er ineens in. Au!’

Hij probeerde rechtop te staan, maar dat lukte niet. Sacha snelde toe om hem te steunen, maar hij duwde haar arm weg. Half gebogen stond hij tegen de muur geleund.

‘Ik kan niet bewegen. Het zit vast. Oh, verdomme! Au!’

‘Probeer even te zitten.’

‘Nee, nee, laat me maar even.’

De pijn trok van zijn onderrug door zijn heup zijn linkerbeen in. Hij begon over zijn hele lichaam te zweten. Hij draaide zich met zijn rug tegen de muur en liet zich met schokjes zakken tot hij met een van pijn vertrokken gezicht eindelijk op de grond zat.

‘Jezus, Lap, je ziet lijkkbleek, man.’

‘Ik ben misselijk ook. Ik moet kotsen.’

‘Wacht even! Ik haal water.’ Weg was ze.

Lap voelde aan zijn been. Hij kon niet anders dan het gestrekt houden. Zodra hij even ontspande, was de pijn niet te harden. Sacha kwam aangesneld met een glas water, griste onderweg een kussen van de bank, dat ze achter zijn rug stopte en liet hem een paar slokken drinken. Lap gaf het glas terug met trillende hand.